International Science Journal of Management, Economics & Finance
2022; 1(5): 62-67
https://isg-journal.com/isjmef/
doi: 10.46299/j.isjmef.20220105.08
ISSN: 2720-6394

Інноваційний менеджмент підприємств в антикризових умовах

Юлія Заіка
ННІЕМ, Приазовський державний технічний університет, м. Дніпро, Україна
ORCID 0000-0003-1866-7711

Для цитування цієї статті:
Заіка Юлія. Інноваційний менеджмент підприємств в антикризових умовах. International Science Journal of Management, Economics & Finance. Vol. 1, No. 5, 2022, pp. 62-67. doi: 10.46299/j.isjmef.20220105.08.
Надійшла до редакції: 07 листопада 2022 р.; **Схвалено:** 14 листопада 2022 р.;
Опубліковано: 01 грудня 2022 р.

Анотація: у статті розглянуто тлумачення інноваційного менеджменту – система, в якій фактори взаємодіють між собою, які націлені на досягнення або підтримання потрібного рівня життєздатності та конкурентоспроможності підприємства за допомогою механізмів управління інноваційними процесами. Інноваційний менеджмент – це процес розробки та впровадження нових речей і розвитку бізнесу [3]. Розкрито основні поняття менеджменту інновацій для бізнесу, їх значимість для ефективного розвитку сучасного підприємств в кризових умовах разом з технологічними інноваціями. Наведено приклади успішних інновацій у менеджменті на підприємствах за різні проміжки часу. Розглянуто чинники, що перешкоджають інноваціям у менеджменті (нерозвиненість інноваційної культури, відсутність інформації про ефективні інновації у сфері менеджменту, відсутність бажання здійснювати інновації у сфері менеджменту, адміністративний формалізм, недостатня кваліфікація менеджерів, відсутність можливості отримати кваліфіковану допомогу та консультації, незначний вплив інновацій на результати діяльності компанії, оцінка нововведень з погляду їхньої значимості на результати діяльності підприємства) та запропоновано шляхи щодо подолання цих бар'єрів (на основі формування інноваційної культури підприємства з досвідченими менеджерами та фахівцями з відповідними мисленням та компетенцією. Для адекватної реакції на запити інноваційного розвитку компаній необхідно орієнтуватися на підготовку висококваліфікованих фахівців, здатних до інноваційних перетворень у сфері менеджменту). Проаналізовано проблеми менеджменту інноваційного становлення на вітчизняних підприємствах в період кризи. Актуальність дослідження проявляється в постійному пошуку будь-якого підприємства знайти інноваційні підходи в управлінні для досягнення поставленої бізнес-мети. На основі останніх досліджень та публікацій визначено проблематику щодо недостатнього проведення інноваційного менеджменту в бізнесі і виокремлено фактори, що перешкоджають їх розвитку на підприємстві.

Ключові слова: технологічні інновації, інновації в менеджменті, інноваційний процес, інноваційна діяльність, інноваційне мислення.

1. Вступ

Видатний економіст Ф. Друкер стверджував, що інноваційна діяльність та підприємництво допомагають досягти тих змін, яких намагалися досягти за допомогою різних історичних революцій, але тільки без кровопролиття [1].

Практика світових і українських компаній показує, що основну роль на підприємствах у кризових умовах відіграють раціональне використання всього потенціалу компанії та вміла організація й управління нею.

Підприємства потребують інновації, так як саме вони забезпечують ефективний результат в організаційній, фінансовій, виробничій сферах.

В умовах підвищеної конкуренції на українських ринках у споживачів підвищуються вимоги до надаваних їм продуктів і послуг, тому постійні нововведення можуть стати одним із чинників отримання конкурентних переваг. Таке твердження демонструє актуальність даного дослідження і вимагає розгляду його всебічно.

Інновації є однією із найпопулярніших і найбільш обговорюваних тем за останні кілька десятиліть, термін і концепція, що стоять за ними, залишаються досі актуальними. Розглядаючи поняття інноваційний менеджмент, стає зрозумілим, що існує маса різних концепцій і думок, пов'язаних з цією темою, проте не має єдиної думки щодо того, що насправді таке ефективне управління інноваціями загалом і на кожному окремому підприємстві окремо [2].

2. Об'єкт і предмет дослідження

Об'єктом дослідження являється інноваційний менеджмент підприємств. Предметом дослідження являється ефективні інструменти, методики, навики і знання, що чинять вплив на інноваційний менеджмент для ведення бізнесу.

3. Мета та задачі дослідження

Метою дослідження являється визначення значимості інновацій у сфері менеджменту на підприємстві. Для досягнення заданої мети необхідно розглянути фактори, що перешкоджають інноваціям у менеджменті і запропонувати шляхи щодо подолання цих бар'єрів. Успішне виконання цього завдання вплине на менеджменту інноваційного ведення бізнесу на вітчизняному ринку в період кризи.

4. Аналіз літератури

Проблеми інноваційного менеджменту досліджуються у працях авторів Л. Федулової, І. Мойсеєнко, І. Кукурудзи, Г. Хемела, Ф. Друкера та ін. Аналіз опрацьованої наукової літератури дає змогу зробити висновок про наявність значної кількості наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів із даної теми.

5. Методи досліджень

За допомогою загальнонаукових методів аналізу, статистики та системного аналізу було досліджено фактори, що перешкоджають інноваціям у менеджменті і запропоновано шляхи щодо їх подолання. Для досягнення визначеної мети вітчизняні підприємства мають проаналізувати проблеми інноваційного становлення на ринку, особливо в період кризи. Подальші дослідження мають бути направлені на досягнення позитивного результату щодо інноваційного управління на підприємствах.

6. Результати досліджень

Деякі стверджують, що саме визначення інновації означає, що нею не можна керувати, тоді як інші стверджують про створення систем і процесів з метою створення нових інновацій [3].

У словнику Merriam-Webster, інновації просто називаються «запровадженням чогось нового» - це не те саме, що просто винайти щось нове, наприклад продукт, оскільки його також потрібно запустити та представити світу [4]. Отже, інноваційний менеджмент стосується виконання всіх дій, необхідних для запровадження чогось нового, що на практиці означає: висування ідей, розробка, визначення пріоритетів і реалізація їх, а також застосування їх на практиці (наприклад, запуск нових продуктів або шляхом впровадження нових внутрішніх процесів).

Інноваційний менеджмент – система, в якій фактори взаємодіють між собою, які націлені на досягнення або підтримання потрібного рівня життєздатності та конкурентоспроможності підприємства за допомогою механізмів управління інноваційними процесами. Інноваційний процес – це процес створення, освоєння, поширення і застосування інновації. Інноваційний менеджмент – це процес розробки та впровадження нових речей і розвитку бізнесу [3]. Інновація – процес створення, поширення і застосування нововведення, яке сприяє становленню і зростанню результативності роботи підприємства для задоволення певних потреб. Воно може вживатися як до продукту і послуги, так і до способу їх виробництва. Це значення може бути застосоване також до будь-якої модернізації, забезпечує економію витрат або створює дані для такої економії. Нововведення – це впровадження нових ідей, які в кінцевому підсумку набувають форму продукту, послуги або нового виробничого процесу [5].

Прискорений кризовий темп останніх років (перед повномасштабним вторгненням), змушує підприємства бути більш адаптивними та винахідливими для того, щоб забезпечити значний відрив від конкурентів. Сьогодні підприємства більше, ніж будь-коли, потребують інновацій у сфері менеджменту. Г. Хемел стверджує, що сучасна управлінська модель, у центрі якої знаходяться контроль та ефективність не задовольняє вимогам сучасного світу, в якому рушійними силами успіху у бізнесі є адаптивність та креативність [2].

Успіху всесвітньо відомі компанії, такі як Hewlett-Packard, Intel, General Electric, IBM, DuPont, досягли не тільки обсягами продукції, грамотним менеджментом і висококваліфікованими співробітниками, а й інноваціями в управлінні. Так, у компанії IBM організаційні зміни проводяться не рідше, ніж раз у два роки, що дозволяє адаптувати свою структуру до реальних потреб бізнесу [6]; у Hewlett Packard – цільове управління, «політика відчинених дверей», сприяло формуванню сприятливого середовища, в якому співробітники сміливо висловлюють свої ідеї, думки, проблеми та інтереси [6]. DuPont запропонувала інноваційну техніку бюджетування та показники фінансової ефективності; Procter & Gamble – підходи до бренд-менеджменту [6]; General Motors, майже століття тому запровадивши дивізіональну структуру, змогла ефективно використати свої ресурси і у 1931 р. випередила компанію Ford з виробництва автомобілів [6].

З огляду на всі останні політичні події, що відбуваються в Україні, на тлі катастрофічної девальвації національної валюти, а також зростаючої інфляції і збільшення рівня безробіття винятково затребуваною складовою частиною розвитку економіки нашої країни стають процеси інноваційного розвитку.

На сьогоднішній день серед проблемних питань інноваційної сфери України переважно визначають чотири основні [7]:

- відсутність фінансування програм з інноваційної діяльності через повномасштабне вторгнення і активні бойові дії;
- неузгодженість інтересів держави і представників організаційних конструкцій;
- стрімкий розвиток НТП і неквапливе впровадження нововведень у техніці і спецтехнології виробництва;
- низький рівень охорони розумової власності.

Чинники, що перешкоджають інноваціям у менеджменті, представлені у таблиці 1 [5].

Таблиця 1. Перешкоджаючі чинники інноваціям у менеджменті

Нерозвиненість інноваційної культури
Відсутність інформації про ефективні інновації у сфері менеджменту
Відсутність бажання здійснювати інновації у сфері менеджменту
Адміністративний формалізм
Недостатня кваліфікація менеджерів
Відсутність можливості отримати кваліфіковану допомогу та консультації
Незначний вплив інновацій на результати діяльності компанії
Оцінка нововведень з погляду їхньої значимості на результати діяльності підприємства

Подолання бар'єрів, які перешкоджають інноваціям у менеджменті, можливе на основі формування інноваційної культури підприємства з досвідченими менеджерами та фахівцями з відповідними мисленням та компетенцією. Для адекватної реакції на запити інноваційного розвитку компаній необхідно орієнтуватися на підготовку висококваліфікованих фахівців, здатних до інноваційних перетворень у сфері менеджменту. Наявність таких сучасних менеджерів є необхідною передумовою ефективної інноваційної діяльності підприємств [8].

Таким чином, завдяки інноваціям у менеджменті сучасні організації здатні проводити зміни синхронно із змінами довкілля, що досягається готовністю співробітників привносити свою ініціативу, винахідливість, захопленість, а інноваційна діяльність сприймаються ними як повсякденна необхідна та бажана робота.

7. Перспективи подальшого розвитку досліджень

Дане дослідження свідчить про те, що наразі існують суттєві проблеми інноваційного становлення вітчизняних підприємств з різних причини (особливо через воєнні дії), основними шляхами активації їх інноваційної діяльності можуть бути:

- інвестиційний потенціал закордонних донорів;
- належний рівень охорони розумової власності;
- підготовка висококваліфікованих кадрів, які зможуть забезпечити розвиток інноваційної сфери (переважно іноземними компаніями) [10];
- досвід іноземних компаній (постійний зв’язок і підтримка);
- створення пільг підприємствам для впровадження інноваційного товару з боку держав, які підтримують Україну в економічній безпеці;
- грамотний поділ фінансових джерел.

На основі цього можна розширювати даний перелік подолання проблем інноваційного становлення вітчизняних підприємств в подальших дослідженнях.

8. Висновки

В рамках дослідження було розглянуто поняття інноваційного менеджменту та інноваційного процесу. Інноваційний менеджмент – це система підготовки та прийняття рішень, в якій фактори взаємодіють між собою, вони націлені на досягнення або підтримання потрібного рівня життєздатності та конкурентоспроможності підприємства за допомогою механізмів управління інноваційними процесами [3].

Проаналізовано проблемні питання інноваційної сфери України і виділено чинники, що перешкоджають інноваціям у менеджменті. Визначено основні шляхи активації їх інноваційної діяльності.

Список літератури:

1) F. Drucker. Innovation and Entrepreneurship / Drucker F. // Author of menedgment challenges: USA, 1993. – 423 p.
2) Г. Хемел. Майбутнє менеджменту / Хемел Г. [пер. з англ. В. Мішучков] : Best Business Book, 2013. – 280 с.
3) Плакіда В.Т. Конспект лекцій з дисципліни «Інноваційний менеджмент» / В.Т. Плакіда. – Х. : ХНАМГ, 2016. – 76 с.
4) Словник Merriam-Webster [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.merriam-webster.com
5) Федулова Л.І. Інноваційний розвиток України : [підручник] / Л.І. Федулова. – К. : Либідь, 2020. – 42-49 с.
6) Hamel G. The Why, What and How of Management Innovation / Harvard Business Review, 2006. – 320 p.
7) Кукурудза І.І. Інноваційна діяльність в регіоні: стан, проблеми, перспективи / І.І. Кукурудза // Вісник економічної науки України. – 2017. – № 1. – С. 67–70.
8) Мойсеєнко І. П. Інституційні основи регулювання інноваційного розвитку / І. П. Мойсеєнко // Інноваційна економіка. – 2019. – № 1-2. – С. 25-32.
9) Yu. Zaika. Investment in human capital. «Теорія та практика менеджменту»: Міжнародна науково-практична конференція, Східноєвропейський національний університет ім. Л. Українки (м. Луцьк), 2020. - С. 278-280/
10) Zaika Y., Petro I. Gaman, Nataliya O. Gaman, Anton S. Solomko and Irina K. Chukaeva Innovative management methods in terms of the information business environment at the enterprise. International Journal of Management, Tamilnadu, India: «International Association of Engineering and Management Education», 2020. - Volume 11, Issue 3. – P. 529-542.
11) Zaika Y., Snnovation activity as the source of prodyktivity increase in the industrial sector. «Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку економіки України»: III Міжнародна науково-практична конференція, Центральноукраїнський національний технічний університет (м. Кропивницький), 2020.- С. 79-81
12) Докієнко Л. М., Клименко В. В., Акімова Л. М. Інвестиційний менеджмент [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://academia-pc.com.ua/product/254
13) Михайлова Л.І., Гуторов О.І., Турчіна С.Г., Шарко І.О. Інноваційний менеджмент. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/3007/1/Михайлова%20Л.%20І.%20Інноваційний%20менеджмент.pdf
14) Волощук К.Б., Іванишин О.В., Савчук О.В. Традиційний та інноваційний інструментарій антикризового менеджменту агропромислових підприємств. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/825
15) Єрмак С. Діагностика ефективності інноваційної діяльності підприємницьких структур в умовах запровадження політики антикризового менеджменту. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/13

Innovative management of enterprises in anti-crisis conditions

Yulia Zaika
Department of Marketing and Business - Administration, Pryazovskyi State Technical University, Dnipro, Ukraine
ORCID 0000-0003-1866-7711

Abstract: the article considers the interpretation of innovation management - a system in which factors interact with each other, which are aimed at achieving or maintaining the required level of viability and competitiveness of the enterprise with the help of mechanisms for managing innovative

processes. Innovation management is a process of development and implementation of new things and business development [3]. The main concepts of innovation management for business, their importance for the effective development of modern enterprises in crisis conditions together with technological innovations are revealed. Examples of successful innovations in management at enterprises for different periods of time are given. Factors hindering innovations in management are considered (underdeveloped culture of innovation, lack of information about effective innovations in the field of management, lack of desire to innovate in the field of management, administrative formalism, insufficient qualification of managers, lack of opportunity to receive qualified assistance and consultations, insignificant impact of innovations on results of the company's activities, evaluation of innovations from the point of view of their significance on the results of the company's activity) and ways to overcome these barriers are proposed (based on the formation of an innovative culture of the company with experienced managers and specialists with the appropriate thinking and competence. For an adequate response to requests for innovative development of companies, it is necessary focus on the training of highly qualified specialists capable of innovative transformations in the field of management). The problems of management of innovative development at domestic enterprises during the crisis period are analyzed. The relevance of research is manifested in the constant search of any enterprise to find innovative approaches in management to achieve the set business goal. On the basis of the latest researches and publications, the problems related to the insufficient implementation of innovative management in business have been determined and the factors that prevent their development at the enterprise have been singled out.

Keywords: technological innovations, innovations in management, innovative process, innovative activity, innovative thinking.